

belanden. Tevens werd het voor hen duidelijk dat je niet alles kunt restaureren maar dat een selectie gemaakt wordt op basis van beschadiging, inhoud of afbeelding en de onmiddellijke bestemming, bijvoorbeeld een tentoonstelling. Meteen kregen ze een duidelijk beeld waarom een goede conservatie belangrijk is. Er volgden nog twee werkdagen waarbij de studenten werkten aan diverse documenten, met uiterst goede resultaten. Een ets van Pijcke werd ontdaan van zijn zure rugkarton en onderging een verjongingskuur. Hij werd gewassen en gebleekt. Het resultaat is een terug duidelijk zichtbare detailtekening. Er werd bij die gelegenheid ook een vondst gedaan. De rug bleek een diploma te bevatten van een socialistisch figuur uit het Gentse, waarover later meer. Bij andere documenten werden scheuren heel nauwkeurig dichtgemaakt. De zorgvuldige en getalenteerde hand van een studente kleurde minutieus een affiche bij. Er werd ook een aanzet gegeven tot de restauratie van de documenten van de sluiipers die de basis vormt voor een tentoonstelling in het najaar. Deze restauratie komt in een volgend artikel aan bod.

Studenten ontvangen vraagt een goede voorbereiding van school en instelling. Dit vergt tijd maar daar tegenover staat een mooi resultaat. Persoonlijk vind ik het ook heel belangrijk dat studenten een kans krijgen om dit mee te maken. Uit ervaring weet ik dat je als leerling-boekbinder en papierrestaurateur heel weinig kans krijgt om te groeien in deze jobs. Vroeger kon je als gezelschap aan de slag bij een meester-boekbinder. Je doorliep alle stadia van het beroep. Heden ten dage geven

privé-ateliers hun kennis niet graag door om allerlei begrijpelijke redenen zoals klantenbehoud en vrees voor een verkleining van hun marktsegment, alhoewel er natuurlijk uitzonderingen zijn.

Archieven en soortgelijke instellingen kunnen hierin soelaas bieden mits een goede begeleiding. Studenten die een passie hebben voor dit werk zijn ook graag bereid om het voor een korte tijd op vrijwillige basis te doen. De beste leerschool is de praktijk. En Amsab-ISG kreeg er wederom een stukje naamsbekendheid bij.

K
R
O
N
I
E
K

Gedenkstee Jef Van Extergem

Martine Vermandere, Amsab-ISG-Centrum Antwerpen

Op zondag 30 november 2003 werd op het Antwerpse Sint-Jansplein een gedenkstee onthuld voor Jef Van Extergem.

Het initiatief kwam van de Raad van Bestuur en de Clubraad van de vzw Jef Van Extergem. Charles Van der Vinck, voorzitter van de vzw, sprak een welkomstwoord uit waarna Louis Van Geyt en minister Paul Van Grembergen het leven en belang van Van Extergem toelichtten.

Van Extergem (°Dendermonde, 18 februari 1898) werd al heel jong lid van de Jonge Wacht (SJW) van Antwerpen. Als secretaris van de SJW publiceerde hij tijdens de

Eerste Wereldoorlog antimilitaristische en pacifistische artikelen in *Vooruit*. Hij werkte ook bij *Het Vlaamsche Nieuws* van de Antwerpse radicale activistische kern rond August Borms. In 1917 richtte Van Extergem de Vlaamsch Sociaal Democratische Arbeidersgemeenschap op. Op de vlucht voor de repressie, kwam Van Extergem na de oorlog in contact met de Spartakusbund van Roza Luxemburg en Karl Liebknecht. Bij zijn terugkeer naar Antwerpen werd hij gearresteerd en in 1920 veroordeeld tot twintig jaar opsluiting. In juni 1921 kwam hij vrij op voorwaarde dat hij niet meer aan politiek zou doen. Nog in dat jaar publiceerde hij *Het Zelfstandige Vlaanderen*, waarin hij pleitte voor amnestie. In 1925 werd hij opnieuw in de gevangenis opgesloten tot juni 1928. Van Extergem stelde zich kandidaat voor de KPb in de tussentijdse parlementsverkiezing te Antwerpen op 9 december 1928. Hij trok zich terug in akkoord met de KPb om samen met haar campagne te voeren voor August Borms die door de Frontpartij naar voren was geschoven. Pas op de verkiezingsdag werd hij lid van de KPb. In 1936 speelde hij een rol bij de havenstakingen. In dat jaar werd de Vlaamsche Kommunistische Partij opgericht (VKP). Van Extergem werd redacteur van het partijweekblad *Het Vlaamsche Volk*. In 1937 richtte hij het Vlaamsch Blok voor Zelfbestuur en Democratie mee op dat tevergeefs probeerde het extreem rechtse overwicht in de Vlaams-nationalistische rangen te breken. Ook met het blad *Ulenpiegel* probeerde hij dit. In januari 1941 diende hij dit stop te zetten om onder te duiken. Inmiddels had hij wel de partij-

leiding gekregen. Reeds een maand na het verdwijnen van *Ulenpiegel* verscheen het eerste clandestiene nummer van *De Rode Vaan* waarvan Van Extergem hoofdredacteur werd. In maart 1943 protesteerde hij in een handgeschreven manifest tegen een anticomunistische provocatieactie waarbij op kerkmuren hamers en sikkels waren geschilderd. In april werd hij aangehouden en via Breendonk naar Sachsenhausen gedeporteerd. In maart 1945 stierf hij in Ellrich.⁽¹⁾

Eind 1996 namen Jan Debrouwere en Louis Roth de organisatie op zich van de viering van het honderdste geboortjaar van Jef Van Extergem. Zij richtten de werkgroep JVE 100 op waarin Amsab samenwerkte met medewerkers van ADVN en DACOB. Het resultaat was een symposium in het AMVC (het huidige Lettenhuis), een rondreizende tentoonstelling en de publicatie *Jef Van Extergem en zijn tijd*.⁽²⁾

(1) R. VAN DOORSLAER, Jef Van Extergem. In: *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, p. 1095-1097.

(2) H. DEFOORT, J.-W. STUTJE, B. VAN CAUSENBROECK, L. VANDEWEYER, F.-J. VERDOODT, B. VAN HOORICK, *Jef Van Extergem en zijn tijd*, IMAVO vzw in opdracht van ADVN, AMSAB en DACOB, 1998.